

15. veljače 2005.
izvornik: engleski

Odbor za uklanjanje diskriminacije žena

Trideset drugo zasjedanje

10-28 siječnja 2005.

Zaključni komentari: Hrvatska

1. Na svojoj 673. i 674. sjednici, 18. siječnja 2005., Odbor je razmotrio drugo i treće periodično izvješće Hrvatske (CEDAW/C/CRO/2-3).

Uvod Države stranke

2. U predavljanju izvješća predstavnica je navela kako su, u okviru procesa pristupa države stranke Europskoj uniji, koji je trenutno u tijeku, europska tijela prepoznala da zakoni i institucionalne strukture za unapređenje ravnopravnosti spolova u državi stranci u velikoj mjeri postoje.

3. Predstavnica je naglasila kako zakoni i propisi za promicanje ravnopravnosti spolova i uklanjanje diskriminacije žena postoje. Ustavom je priznata ravnopravnost spolova kao najveća vrijednost ustavnog poretka. Zakon o ravnopravnosti spolova iz 2003. koji uglavnom prati odredbe Konvencije, štiti žene od diskriminacije i uspostavlja načela jednakih mogućnosti za muškarce i žene. Ostali zakoni i politike kao što su Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakon o istospolnim zajednicama i druga Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova doprinijeli su učinkovitim unapređenju prava žena.

4. Nacionalni mehanizmi obuhvaćaju Vladin ured za ravnopravnost spolova osnovan 2004. kao središnje vladino stručno tijelo, parlamentarni Odbor za ravnopravnost spolova osnovan 2001. i koordinatorice i koordinate za ravnopravnost spolova u ministarstvima i na lokalnoj razini. Pravobranitelj/pravobraniteljica za ravnopravnost spolova predviđen/a je Zakonom o ravnopravnosti spolova i imenovana 2003. Neki od ovih su tek nedavno osnovani, a Vladin ured za ravnopravnost spolova će trebati posebno ojačati kako bi se osigurala djelotvorna primjena postojećih zakona i politika.

5. Sudjelovanje žena u političkom životu se od 1990. neprestano povećava i žene sada imaju 25 posto mjesta u parlamentu što ovu državu stranku stavlja iznad europskog prosjeka. Od vodećih vladinih dužnosnika 30 posto su žene, uključujući 4 od 14 ministara i 1 od 2 potpredsjednika vlade. Ovakav pozitivan razvoj postignut je putem javnih rasprava, usvajanjem raznih zakona i strategija uključujući privremene posebne mjere u skladu s Konvencijom, a posebno predanošću nevladinih udruga (NVU). Međutim, sudjelovanje žena u lokalnoj vlasti je znatno niže od onog na državnoj razini i zauzima 14 posto, te je pokrenut niz aktivnosti s ciljem skorog povećanja zastupljenosti žena.

6. Predstavnica je potvrdila Vladinu spremnost na suradnju s NVU-ma u postizanju ravnopravnosti spolova. Te su organizacije primile sredstva za projekte za poticanje sudjelovanja žena u politici kao i za publikacije, seminare i simpozije o ravnopravnosti spolova i problemima žena. Kao rezultat tih seminara, osnovan je određen broj povjerenstava za ravnopravnost spolova na razini županija, koje će činiti dio mreže institucionalnih mehanizama na lokalnoj i državnoj razini.

7. Jedna od mjera poduzetih u svrhu promjene društvenih i kulturnih uzoraka i uklanjanja predrasuda i običaja koji se temelje na stereotipiziranim ulogama spolova uključuje Vladino proglašenje 22. rujna Nacionalnim danom borbe protiv nasilja nad ženama. Njena Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji (2005-2007) je pripremljena u suradnji s NVU-ma.

8. Osvrćući se na članak 10. Konvencije, predstavnica je naglasila kako nema spolne diskriminacije u pristupu obrazovanju. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa zatražilo je mišljenja, primjedbe i prijedloge relevantnih NVU-a u pripremi novih školskih nastavnih planova. Vlada je također poduzela mjere za sprječavanje diskriminacije žena na tržištu rada i istaknula projekt usmjeren ka promicanju ekonomskog osnaživanja žena i stvaranju poticaja za žene poduzetnice.

9. Predstavnica je naglasila kako je, iako se većina odredbi Konvencije primjenjuje, u određenom broju područja potrebno koordinirano djelovanje za uklanjanje prepreka koje ometaju društvenu promjenu i postizanje istinske jednakosti žena i muškaraca. Na temelju nacionalnog izvješća o provedbi ciljeva Milenijske deklaracije Ujedinjenih naroda, kojeg su podržali predstavnici civilnog društva, NVU-a, parlament i državna uprava, Vlada je izdvojila niz prioriteta za promicanje ravnopravnosti spolova uključujući one u području obrazovanja žena, njihova rukovođenja i sudjelovanja u politici, nasilja nad ženama, ekonomskog položaja žena, medija, podataka i statistike, pitanja iz područja rada i institucionalnih mogućnosti.

10. Predstavnica je izrazila Vladinu spremnost da nastavi provoditi Konvenciju. Objavljen je i diseminiran vodič kroz Konvenciju te obilježena dvadesetpeta obljetnica

njenog usvajanja. Vlada će nastaviti sa širokom popularizacijom Konvencije i njenog Fakultativnog protokola.

Zaključni komentari Odbora

Uvod

11. Odbor izražava zahvalnost državi stranci za njeno objedinjeno Drugo i treće periodično izvješće koje je u skladu sa smjericama Odbora za pripremu periodičnih izvješća. Odbor izražava zadovoljstvo državi stranci zbog uključivanja podataka o poduzetim mjerama kao odgovor na njegove zaključke povodom inicijalnog izvješća. On također pohvaljuje državu stranku zbog pisanih odgovora na popis problema i pitanja koje je postavila radna skupina za pripremu sjednice, kao i zbog usmenog izlaganja i detaljnijeg objašnjenja u odnosu na usmeno postavljena pitanja Odbora.

12. Odbor pozdravlja suradnju države članice sa ženskim NVU-ima i drugim udrugama civilnog društva u pripremi ovog Izvješća.

13. Odbor pohvaljuje državu stranku zbog njenog izaslanstva koje je predvodila predstojnica Ureda za ravnopravnost spolova, a koje su sačinjavali i predstavnici/e različitih ministarstava odgovorni za nekoliko područja Konvencije. Odbor cijeni konstruktivni dijalog koji se vodio između izaslanstva i članova/ica Odbora iako na neka pitanja nisu dobili dostatne odgovore.

Pozitivna gledišta

14. Odbor pohvaljuje državu stranku zbog članaka 14. i 3. Ustava koji se odnose na ravnopravnost spolova te zbog donošenja Zakona o ravnopravnosti spolova iz 2003. On izražava zadovoljstvo zbog usvajanja ostalih zakona i promjena u zakonodavstvu s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova i iskorjenjivanja diskriminacije žena te ispunjenja obveza iz Konvencije, što se posebno odnosi na novi Obiteljski zakon te Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji kao i na izmjene i dopune Kaznenog zakona i Zakona o radu. On također pozdravlja drugu Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova te planirane pripreme za novu politiku.

15. Odbor pohvaljuje državu stranku zbog njenih nacionalnih mehanizama za unapređenje položaja žena uključujući i osnivanje Povjerenstava za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini.

16. Odbor sa zadovoljstvom zapaža povećanje broja žena u političkom životu, posebno u parlamentu i na visokim položajima u Vladi.

17. Odbor pohvaljuje državu stranku zbog ratifikacije Fakultativnog protokola uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena u ožujku 2001., kao i zbog prihvaćanja izmjena članka 20. stavka 1. Konvencije, u listopadu 2003.

Glavna područja zabrinutosti i preporuke

18. Odbor navodi obveze države stranke koje se odnose na sistematsku i kontinuiranu primjenu svih odredaba Konvencije. Istovremeno, stav Odbora je da područja zabrinutosti i preporuke na koje se ukazalo ovim zaključnim komentarima iziskuju prioritetnu pozornost države stranke od sada pa do podnošenja sljedećeg periodičnog izvješća. Shodno tome, Odbor poziva državu stranku da se usredotoči na ta područja u svojim provedbenim aktivnostima, te da u svom sljedećem Izvješću izvijesti o poduzetim mjerama i postignutim rezultatima. Odbor poziva državu stranku da ove zaključne komentare proslijedi svim mjerodavnim ministarstvima i parlamentu kako bi se osigurala njihova potpuna provedba.

19. Odbor izražava zabrinutost što država stranka nije poduzela odgovarajuće mjere za provedbu preporuka u svezi nekih područja zabrinutosti na koje je ukazao u svojim prethodnim Zaključnim komentarima usvojenim 1998. (A/53/38/Rev.1). Posebice, Odbor drži da se njegovom zahtjevu za dostavljanjem više podataka o položaju žena pripadnica manjina (dio prvi, članak 115.) te žena s invaliditetom (isto, članak 116.) nije obratilo dovoljno pažnje.

20. Odbor ponovno naglašava ova područja zabrinutosti i preporuke i poziva državu stranku da tražene podatke dostavi u sljedećem izvješću.

21. Iako bilježi da je država stranka donijela skup zakona protiv diskriminacije, Odbor je zabrinut jer nisu poduzete dostatne mjere kojima bi se osigurala njihova brza, dosljedna i učinkovita primjena. Odbor je zabrinut zbog pomanjkanja informacija o uporabi postojećih mehanizama tužbi od strane žena, uključujući i one o sudskim postupcima pokrenutim po tim zakonima, što upućuje na neupućenost žena u ove nove zakone. On je također zabrinut što država stranka nije poduzela dostatne konkretne mjere kojima bi osigurala dostatno upoznavanje sudaca, pravno obrazovanih djelatnika, osoblja odgovornog za provođenje zakona, poslodavaca, te pravnike s reformom zakonodavstva.

22. Odbor traži da država stranka u sljedećem izvješću dostavi informacije o mjerama poduzetim u svrhu osiguranja primjene tih zakona kao i procjenu njihovog učinka na poboljšanje primjene odredaba Konvencije i osiguranja dostupnosti pravde i pravne zaštite ženama u slučajevima povrede njihovih prava. Odbor poziva Državu stranku da dostavi podatke o broju i vrstama tužbi za navodne diskriminacije podnijetih sudovima i ostalim mehanizmima za tužbe te o njihovom

ishodu. On također preporučuje da Država stranka ojača obrazovne i programe usavršavanja, pogotovo sudaca, pravnika te osoblja odgovornog za provođenje zakona o reformi zakonodavstva usmjerenoj uklanjanju diskriminacije žena. Odbor preporučuje pokretanje kampanja za podizanje svijesti žena, kako bi one koristile mehanizme pravne zaštite.

23. Odbor izražava žaljenje što izvješće nije sadržavalo dovoljno statističkih podataka razvrstanih po spolu za sva područja pokrivena Konvencijom. Također je zabrinut da utjecaj politika i programa usmjerenih ka uklanjanju diskriminacije žena nije dovoljno analiziran.

24. Odbor traži da država stranka u svoje slijedeće Izvješće uključi odgovarajuće statističke podatke kako bi predočili kompletnu sliku napredovanja žena u uživanju prava vezanih za odredbe Konvencije. Također preporučuje da Država stranka redovno provodi analizu utjecaja svojih zakonodavnih reformi, politika i programa kako bi se osiguralo da poduzete mjere vode željenim ciljevima te da o rezultatima tih analiza u svom slijedećem Izvješću obavijesti Odbor.

25. Iako bilježi korake koje je država stranka poduzela za jačanje nacionalnih mehanizama za unapređenje položaja žena, uključujući osnivanje Vladinog ureda za ravnopravnost spolova i pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Odbor izražava zabrinutost da nacionalni mehanizam nema dovoljno vlasti te kadrovskih i financijskih izvora za djelotvorno provođenje svog mandata i promicanje položaja žena i ravnopravnosti spolova. Također je zabrinut zbog ograničenih kapaciteta Ureda za provođenje djelotvorne koordinacije i suradnje sa svim mehanizmima za ravnopravnost spolova na državnoj i lokalnim razinama kao i suradnje sa ženskim udrugama.

26. Odbor preporučuje državi stranci da ojača nacionalni mehanizam, a posebno Vladin ured za ravnopravnost spolova, osiguravajući mu dostatne kadrove i financijska sredstva kako bi postao učinkovitiji u obavljanju svog mandata. Tu posebno treba uključiti mogućnosti za bolju i djelotvorniju koordinaciju između različitih mehanizama za ravnopravnost spolova i za poboljšanje suradnje s civilnim društvom.

27. Odbor izražava zabrinutost zbog ozbiljnih teškoća kojima su žene izložene na tržištu rada, što se vidi po visokoj stopi nezaposlenosti žena, postojanoj, jakoj vertikalnoj i horizontalnoj segregaciji, razlikama u plaći između žena i muškaraca te prevladavanju žena u manje plaćenim sektorima. Odbor izražava posebnu zabrinutost zbog položaja žena starijih od 40 godina kao i zbog diskriminatornog odnosa prema trudnicama na tržištu rada. Odbor je također zabrinut zbog nedostatne pažnje koja se posvećuje politikama koje podržavaju podjelu posla i obiteljskih odgovornosti između žena i muškaraca.

28. Odbor poziva državu stranku da na tržištu rada osigura u stvarnosti jednake mogućnosti za žene i muškarce putem, između ostalog, djelotvorne primjene radnog zakonodavstva i uporabe privremenih posebnih mjera u skladu s člankom 4. stavkom 1. Konvencije i njene Opće preporuke 25 o privremenim posebnim mjerama. On poziva državu stranku da žene potiče na uporabu postojećih mehanizama za tužbe u slučajevima eventualne diskriminacije na tržištu rada. Odbor preporučuje da se ulože naponi za ukidanje profesionalne segregacije i dobne diskriminacije žena kroz obrazovanje mjerama osposobljavanja i prekvalifikacije te bolje uporabe mehanizama provedbe. Također preporučuje da država stranka razmotri primjenu povećanja plaća u područjima javnog sektora u kojima prevladavaju žene kao što su pravosudni, obrazovni i zdravstveni sektor. Odbor nadalje preporučuje pojačanje i promidžbu mjera koje omogućavaju usklađivanje obiteljskih i profesionalnih obveza uključujući podizanje svijesti o jednakoj raspodjeli kućanskih i obiteljskih poslova između muškaraca i žena.

29. Odbor je zabrinut što su romkinje i dalje u osjetljivom i marginaliziranom položaju, posebno obzirom na obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvenu skrb te sudjelovanje u javnom životu i odlučivanju. Odbor je također zabrinut zbog poteškoća romkinja u ostvarenju prava na državljanstvo u skladu s člankom 9. Konvencije.

30. Odbor traži da država stranka poduzme djelotvorne mjere za uklanjanje diskriminacije romkinja, kako u društvu općenito tako i unutar njihovih zajednica, te da jača poštivanje njihovih ljudskih prava putem djelotvornih i proaktivnih mjera, uključujući i privremene posebne mjere u skladu s člankom 4. stavkom 1. Konvencije i Opće preporuke 25 Odbora, te programa jačanja svijesti. On poziva državu stranku da u svom slijedećem Izvješću opsežno prikaže položaj žena i djevojčica romkinja, s podacima razvrstanim prema spolu, u svezi njihovih obrazovnih mogućnosti i postignuća, dostupnosti službi za zapošljavanje i onih zdravstvene zaštite te sudjelovanja i javnom životu i odlučivanju, posebno s obzirom na politike koje ih izravno pogađaju. Odbor traži da država stranka osigura jednakost za romkinje u ostvarenju prava na državljanstvo. Odbor poziva državu stranku da prati položaj romkinja te da u slijedećem izvješću procijeni utjecaj njezine politike i programskih mjera za pružanje potpore romkinjama.

31. Priznavajući napore Države stranke da počne rješavati pitanje nasilja nad ženama Odbor je zabrinut zbog velike učestalosti nasilja u obitelji, ograničenog broja skloništa namijenjenih ženama žrtvama nasilja, te pomanjkanja jasnih postupaka ili protokola, za osoblje za primjenu zakona i za osoblje zdravstvene njege koje djeluje u slučajevima nasilja u obitelji. Odbor je također zabrinut zbog visokih troškova zastupanja pred sudovima što može biti preprekom da žene žrtve nasilja traže zaštitu putem pravosudnog sustava.

32. Odbor potiče državu stranku da postavi visoko na listi prioriteta provedbu Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji te da s njim u potpunosti upozna javne djelatnike i društvo općenito, te da žurno dovrši i provede Nacionalnu strategiju za zaštitu od nasilja u obitelji, koja je u pripremi. Odbor poziva Državu stranku da osigura da se nasilje u obitelji progona i kazni, te da ženama olakša pristup pravnoj pomoći. Odbor potiče državu stranku da osigura dovoljno skloništa dostupnih ženama žrtvama nasilja. On također poziva državu stranku da osigura da javni djelatnici, posebno osoblje odgovorno za provođenje zakona, sudstvo, zdravstveni i socijalni radnici budu u potpunosti upoznati s mjerodavnim zakonskim odredbama i da razviju osjećaj za sve oblike nasilja nad ženama te da na njih odgovore na odgovarajući način.

33. Odbor je zabrinut zbog postojanosti spolnih stereotipa u obrazovnom nastavnim planovima i udžbenicima. Također je zabrinut što djevojčice i žene u srednjim školama i na fakultetima nastavljaju s izborom područja obrazovanja na koja se tradicionalno gleda kao na “ženska područja” te što su premalo zastupljene u znanosti.

34. Odbor potiče državu stranku da pojača napore za uklanjanje stereotipa o spolnim ulogama i pojača *mainstreaming* ravnopravnosti spolova u nastavne planove i udžbenike. On također traži da država stranka potakne obuku obrazovnog osoblja o pitanjima ravnopravnosti spolova. On poziva državu stranku da dalje potiče unošenje raznolikosti u izbor obrazovanja dječaka i djevojčica, te u visokom obrazovanju, pa i putem privremenih posebnih mjera u skladu s člankom 4. stavkom 1. u svrhu privlačenja više žena u područje znanosti i tehnologije. On također potiče državu stranku da ohrabruje javnu raspravu o izboru obrazovanja djevojčica i žena te o njihovim budućim mogućnostima i izgledima na tržištu rada.

35. Odbor je zabrinut zbog značajne podzastupljenosti žena u izvršnim tijelima lokalnih vlasti.

36. Odbor preporučuje državi stranci da poduzme odgovarajuće mjere za povećanje zastupljenosti žena u izvršnim tijelima lokalnih vlasti primjenom, između ostalog, privremenih posebnih mjera u skladu s člankom 4. stavkom 1. Konvencije i njenom Općom preporukom 25. Odbor preporučuje da država stranka utvrdi razloge uspješnog povećanja broja žena u javnom i političkom životu na nacionalnoj razini, uključujući Parlament i Vladu, te da to iskustvo iskoristi za povećanje sudjelovanja žena u strukturama lokalnih vlasti.

37. Odbor je zabrinut zbog pojave trgovanja ženama te zbog toga što je država stranka postala zemlja podrijetla, tranzita i odredišta trgovanja ženama i djevojčicama. Odbor je zabrinut što pojava trgovanja vodi do povećanja u iskorištavanju prostitucije žena.

38. Odbor potiče državu stranku da ojača svoje napore u borbi protiv trgovanja ženama i djevojčicama, uključujući dovršenje i primjenu svog Operativnog plana za suzbijanje trgovanja, 2004 do 2008. Odbor nadalje poziva državu stranku da poduzme sve odgovarajuće mjere za suzbijanje iskorištavanja prostitucije žena, uključujući i putem obeshrabrivanja potražnje za prostitucijom i poduzimanjem mjera za rehabilitaciju i davanje podrške ženama koje žele izaći iz prostitucije.

39. Odbor traži od države stranke da u svom slijedećem Izvješću prema članku 18 Konvencije odgovori na zabrinutosti izražene u ovim zaključnim komentarima. Odbor poziva državu stranku da svoje Četvrto periodično izvješće, kojemu je rok listopad 2005., i svoje Peto periodično izvješće, kojemu je rok listopad 2009., dostavi 2009. kao objedinjeno Izvješće.

40. Obraćajući pozornost na ravnopravnost spolova u deklaracijama, programima i platformama za djelovanje usvojenim na relevantnim konferencijama Ujedinjenih naroda, sastancima na vrhu i posebnim zasjedanjima (kao što je Posebno zasjedanje Opće skupštine za preispitivanje i procjenu primjene Programa za djelovanje Međunarodne konferencije o populaciji i razvoju (dvadesetprvo posebno zasjedanje), Posebno zasjedanje Opće skupštine o djeci (dvadeset sedmo posebno zasjedanje), Svjetska konferencija protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i ostalih oblika nesnošljivosti i Druga svjetska skupština o starenju), Odbor traži da država stranka u svoje slijedeće periodično Izvješće uključi podatke o primjeni tih dokumenata vezanih za odgovarajuće članke Konvencije.

41. Odbor bilježi prihvaćanje od države sedam glavnih međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima, tj. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih i ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja, Konvencije o pravima djeteta i Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji, unapređuje uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda žena u svim životnim aspektima. Stoga Odbor ohrabruje Vladu Republike Hrvatske da razmotri ratificiranje ugovora kojeg još nije strankom, tj. Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji.

42. Odbor traži široku diseminaciju ovih zaključnih komentara u Republici Hrvatskoj kako bi hrvatski narod, uključujući vladine dužnosnike, političare, parlamentarce te ženske i udruge za ljudska prava upoznali s mjerama koje su poduzete u svrhu osiguranja pravne i stvarne jednakosti žena, te o potrebnim mjerama koje je još potrebno poduzeti po tom pitanju. On također traži da Vlada

nastavi sa širokom diseminacijom, posebno ženskim i udrugama za ljudska prava, Konvencije i njenog Fakultativnog protokola, općih preporuka Odbora, Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje, kao i dokumenta sa dvadeset trećeg posebnog zasjedanja Generalne skupštine pod nazivom “Žene 2000: ravnopravnost spolova, razvoj i mir za 21. stoljeće”.
